

DUIK IN ARTIS

Het nieuwe ARTIS-Aquarium



Persmap

Juni
2026

INHOUD



Persbericht	3
Voorwoord ARTIS-directeur Rembrandt Sutorius	5
Restauratie	6
Dierenwelzijn, natuurbehoud & onderzoek	8
Facts & figures	10
Themaruimtes	12
Het Aquarium voor kinderen	15
Kunstwerken	16
Praktische informatie	17
Colofon	18

PERSBERICHT

Na een ingrijpende restauratie van vijf jaar opent het nieuwe ARTIS-Aquarium op zaterdag 13 juni 2026 feestelijk haar deuren voor het publiek. Hier staan bezoekers weer oog in oog met het kleurrijke onderwaterleven en ontdekken zij het belang van water voor alles wat leeft. ARTIS viert de heropening met een cadeautje: Iedereen die deze dag met een duikbril op naar ARTIS komt, mag (met een tijdslot) gratis naar binnen.

Het ARTIS-Aquarium opende voor het eerst in 1882 en is één van de oudste aquaria ter wereld. Binnen de eeuwenoude muren van dit rijksmonument stroomt een nieuw verhaal dat bezoekers onderdompelt in de wereld van water, de oerbron van al het leven. In het nieuwe Aquarium worden bezoekers omringd door het kleurrijke onderwaterleven en ontdekken zij het belang van water voor álles dat leeft. In het water en op het land. Van hondshaai tot pistoolgarnaal, van boomkikker tot jijzelf.

In het nieuwe Aquarium is veel te zien én te doen. Bezoekers, van jong tot oud, reizen langs zout- en zoetwaterleven in oceanen, rivieren, koraalriffen, mangroves, diepzeeën en de Amsterdamse gracht. Ze kunnen hun eigen onderzeeër bouwen voor een duik naar de oceanbodem, een hengel uitgooien bij het visspel of meekijken achter de schermen in de voedselkeuken van het Aquarium. Onderweg ontmoeten ze bijzondere dieren, van zeekat tot luipaardtrekkervis, en ontdekken ze hoe water al het leven op aarde verbindt.

Rembrandt Sutorius, ARTIS-directeur: "Vijf jaar lang hebben we gewerkt aan de restauratie én heruitvinding van het Aquarium. Het nieuwe Aquarium vertelt misschien wel het belangrijkste natuurverhaal van deze tijd: zonder gezond water is er geen leven. Terwijl oceanen, rivieren en meren wereldwijd onder druk staan, willen we bezoekers laten ervaren dat water ons allemaal verbindt. Van het leven in de oceaan tot de natuur in onze eigen stad, of het water dat dagelijks uit onze kraan stroomt. Wie een duik neemt in het ARTIS-Aquarium, kijkt daarna met andere ogen naar water én naar zichzelf."

Waar bezoekers vroeger slechts een beperkt deel van het Aquarium konden zien, is nu ongeveer 90 procent van het monument zichtbaar. Historische ruimtes die jarenlang verborgen bleven – waaronder de catacomben met het Lloyd-filtersysteem – maken nu onderdeel uit van de bezoekersroute.

Daarnaast zijn aquaria vergroot, verdiept en opnieuw opgebouwd. Achter de schermen werd de logistiek volledig vernieuwd, zodat de dierverzorging, waterkwaliteit en dierenwelzijn beter aansluiten bij de eisen van deze tijd. Niet de hoeveelheid soorten staat centraal, maar de samenhang tussen dier, plant en leefomgeving.

Het nieuwe Aquarium neemt bezoekers mee op een reis door de wereld van water via natte en droge ruimtes. Iedere ruimte heeft een thema en vertelt een eigen verhaal over de verbondenheid tussen water, het onderwaterleven en onszelf.





Een venster naar het onderwaterleven voor heel Nederland

Het Aquarium is levend industrieel erfgoed. Het gebouw opende in 1882 voor heel Nederland een venster naar een toen nog onbekende wereld: het leven onder water. Het werd in die tijd geprezen als technisch wonder dankzij een ingenieus waterfiltersysteem van 's werelds eerste aquarist William Alford Lloyd. Anno nu, is het Lloyd-filtersysteem in ARTIS gerestaureerd en aangevuld met moderne techniek, en wereldwijd het laatste, nog werkende circulatiesysteem van dit type.

Het was nu of nooit

De restauratie van het Aquarium was noodzakelijk doordat het monument ernstig was aangetast door zout water uit de aquaria. Muren, plafonds en constructies raakten in de afgelopen anderhalve eeuw zwaar beschadigd. Alleen een ingrijpende restauratie kon het gebouw nog redden voor de toekomst. Met respect voor het originele ontwerp van architect Gerlof Salm is het Aquarium volledig gerestaureerd en tegelijkertijd aangepast aan de eisen van de 21ste eeuw. De restauratie heeft ARTIS ook aangegrepen om het rijksmonument te verduurzamen. Het gebouw is voorzien van monumentaal isolatieglas, lage temperatuur-vloerverwarming, zonnepanelen en een

deel van de aquariumbakken is gegoten in zelfhelend beton. Ook is het Aquarium voorbereid op aquathermie: een systeem waarbij warmte uit water wordt gebruikt om het gebouw in de toekomst volledig fossielvrij te verwarmen.

De restauratie en renovatie van het Aquarium is mogelijk gemaakt met brede maatschappelijke steun. Dankzij het vertrouwen van de gemeente Amsterdam, een aantal particuliere schenkers en fondsen kon ARTIS in 2021 starten met de restauratie. Daarna volgden ook de betekenisvolle bijdragen van het Rijk, de provincie Noord-Holland en vele andere particulieren, fondsen, bedrijven en partners.

Duik in ARTIS

Vanaf zaterdag 13 juni is het nieuwe Aquarium dagelijks geopend voor publiek. Dat viert ARTIS met een speciale actie voor publiek. Iedereen die op zaterdag 13 juni met een duikbril op naar ARTIS komt, mag gratis naar binnen. Anderhalf uur na de livegang van de actie op donderdag 4 juni waren alle tijdsloten volgeboekt. Reserveren kan helaas niet meer. Vanaf zondag 14 juni is het Aquarium 7 dagen per week toegankelijk met een regulier ticket voor ARTIS-Park.

Voorwoord



Na vijf jaar restaureren komt het ARTIS-Aquarium weer tot leven. Op 13 juni opent een van de meest iconische gebouwen van Amsterdam opnieuw zijn deuren. Niet alleen als rijksmonument, maar ook als plek waar bezoekers kunnen ontdekken hoe water al het leven op aarde verbindt.

“No water, no life. No blue, no green.”

Met deze woorden vat oceanograaf Sylvia Earle samen hoe fundamenteel water is voor onze planeet. Water is de bron van al het leven op aarde. Zonder water geen planten, geen dieren, geen mensen. Die boodschap vormt de kern van het nieuwe verhaal dat door het ARTIS-Aquarium stroomt.

Met de heropening is het verhaal van ARTIS weer compleet. Bezoekers bewegen zich straks van de onzichtbare wereld van microben in ARTIS-Micropia, langs dieren en planten in ARTIS-Park, naar ARTIS-Groote Museum waar zij hun relatie met natuur onderzoeken en bevragen, via een reis buiten de aarde in het Planetarium, naar de wonderlijke wereld van het water in het Aquarium.

Samen vormen die plekken één verhaal over de verbondenheid van al het leven op aarde. Water neemt daarin een bijzondere plaats in. Het verbindt oceanen, rivieren, planten, dieren en mensen. Het nieuwe Aquarium laat zien dat de gezondheid van onze wateren, onze natuur en onze samenleving onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Juist daarom is het belangrijk om die samenhang beter te begrijpen.

Het Aquarium is tegelijkertijd een bijzonder stuk Nederlands erfgoed. Het monument uit 1882 is het oudste aquarium ter wereld waar het oorspronkelijke Lloyd-waterfiltersysteem nog altijd functioneert. Maar achter de monumentale gevel ging een enorme uitdaging schuil. Meer dan 140 jaar zout water had zich

diep in het gebouw genesteld. Muren scheurden, staal corrodeerde en delen van het gebouw werden onveilig. Wat volgde was de grootste en meest ingrijpende restauratie in de geschiedenis van ARTIS.

Dat was niet alleen een technisch ingewikkelde opgave, maar ook een financiële. Als stichting zonder winstoogmerk moesten we de benodigde middelen bijeenbrengen in een periode waarin het Aquarium gesloten was en de coronapandemie grote impact had op onze organisatie.

Dat het gelukt is, danken wij aan velen. Overheden, fondsen, bedrijven, particuliere schenkers en duizenden betrokken bezoekers maakten deze restauratie mogelijk. Dankzij hen is niet alleen een monument behouden gebleven, maar ook een plek waar toekomstige generaties zich kunnen blijven verwonderen over de rijkdom en kwetsbaarheid van het leven onder water.

Met de heropening wordt bovendien voor het eerst bijna negentig procent van het gebouw toegankelijk voor publiek, inclusief de historische catacomben waar het oorspronkelijke waterfiltersysteem nog altijd in werking is.

Het nieuwe Aquarium laat zien dat erfgoed en vernieuwing hand in hand kunnen gaan. Dat verwondering de eerste stap is naar betrokkenheid. En dat liefde voor de natuur begint met écht kijken. Vanaf zaterdag 13 juni is iedereen weer welkom om dat zelf te ervaren.

Rembrandt Sutorius

ARTIS-directeur

De restauratie



ARTIS werd in 1838 opgericht als het genootschap Natura Artis Magistra, Latijn voor: de natuur is de leermeesteres van kunst en wetenschap. Vandaag de dag is ARTIS één van de vijf oudste dierentuinen ter wereld. Verspreid door het park bevinden zich 26 rijksmonumenten en een gemeentelijk monument die samen bijna twee eeuwen geschiedenis vertellen over natuur, wetenschap, architectuur en educatie.

Het ARTIS-Aquarium is tegenwoordig een van drie oudste aquaria ter wereld, naast Brighton en Napels. In 2021 sloot het Aquarium haar deuren voor een restauratie die uiteindelijk uitgroeide tot de grootste en meest complexe restauratie in de geschiedenis van ARTIS. Door 140 jaar zoutwatergebruik was het gebouw ernstig aangetast. De hoofddraagconstructie, het stucwerk en het interieur liepen zware zoutschade op. Alleen een grootschalige restauratie kon het gebouw nog redden.

Historie en toekomst samenbrengen

Het Aquarium werd ontworpen door architect Gerlof Salm, op 1.740 houten palen en met een revolutionair watersysteem waar dagelijks meer dan een miljoen liter water doorheen stroomde – een enorme technische prestatie in een tijd waarin er nog geen elektriciteit was.

Bij de restauratie stelde ARTIS zich ten doel om het monumentale karakter van het gebouw te herstellen én tegelijkertijd ruimte te maken voor een eigentijdse bezoekerservaring met moderne dierenzorg. Architect Julian Wolse en restauratiearchitect Cor Bouwstra werkten daarom vanuit het principe dat verleden en toekomst elkaar moeten versterken.

Uitgebreid kleurhistorisch onderzoek vormde de basis voor het herstel van de monumentale zalen, ornamenten en oorspronkelijke zichtlijnen. De natuurstenen gevels zijn centimeter voor centimeter gereinigd met lasertechniek en waar nodig hersteld met gesteente uit dezelfde groeves als in de negentiende eeuw. Tegelijkertijd werden latere toevoegingen, zoals verflagen en verlaagde plafonds, verwijderd om het oorspronkelijke gebouw opnieuw zichtbaar te maken.

Met deze restauratie veranderde ook de beleving van het gebouw. Waar bezoekers vroeger slechts een

beperkt deel van het Aquarium konden zien, is nu ongeveer 90 procent van het monument zichtbaar. Historische ruimtes die jarenlang verborgen bleven – waaronder de catacomben met het Lloyd-filtersysteem – maken nu onderdeel uit van de bezoekersroute. Daarmee wordt niet alleen het gebouw zichtbaar, maar ook de techniek en het watergebruik achter het Aquarium.

Daarnaast zijn aquaria vergroot, verdiept en opnieuw opgebouwd. Achter de schermen werd de logistiek volledig vernieuwd, zodat de dierverzorging, waterkwaliteit en dierenwelzijn beter aansluiten bij de eisen van deze tijd.

Duurzaamheid als fundament

De restauratie bood ook de kans om het monument toekomstbestendig te maken. Duurzaamheid vormde daarom vanaf het begin een belangrijk uitgangspunt binnen het ontwerp. Dat sluit aan bij de bredere ambitie van ARTIS om in 2030 klimaatpositief te zijn. Bij de restauratie zijn historische technieken gecombineerd met hedendaagse innovaties. Het monumentale Lloyd-waterfiltersysteem bleef behouden en werd aangevuld met moderne, energiezuinige installaties. Nieuwe zoutwateraquaria zijn gebouwd met zelfhelend beton en basaltvezelwapening, materialen die duurzamer zijn en beter bestand tegen zoutbelasting.

Daarnaast kreeg het gebouw monumentaal isolatieglas, lage temperatuur-vloerverwarming en werden 118 zonnepanelen op het dak geplaatst. Ook is het Aquarium voorbereid op aquathermie: een systeem waarbij warmte uit water wordt gebruikt om het gebouw in de toekomst volledig fossielvrij te verwarmen.

ARTIS erkend als Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud (POM)

De restauratie markeert een bredere ontwikkeling binnen ARTIS. In januari 2025 ontving ARTIS de officiële erkenning als Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud (POM), mede dankzij de restauratie van het Aquarium. Daarmee onderstreept ARTIS haar rol als beheerder van cultureel erfgoed waarin behoud, kennis en toekomstbestendigheid hand in hand gaan.



Dierenwelzijn, natuurbehoud & onderzoek



Ontworpen vanuit het dier

Bij het ontwerp stond steeds dezelfde vraag centraal: welke dieren kunnen we hier op een verantwoorde manier houden? Kunnen we ze voldoende ruimte bieden, wat hebben ze nodig om natuurlijk gedrag te kunnen vertonen en kunnen we ze de juiste voeding geven? Achterwanden, schuilplaatsen, stromingen, beplanting, lichtomstandigheden en waterkwaliteit zijn afgestemd op de soorten die er leven. Ook is gekeken welke soorten van nature hetzelfde leefgebied delen en ook sociaal goed samenleven.

Een zorgvuldig soortenplan

Niet de hoeveelheid soorten staat centraal, maar de samenhang tussen dier, plant en leefomgeving. Zo draagt iedere soort bij aan een groter geheel: een verhaal over water, biodiversiteit en verbonden ecosystemen.



Het merendeel van de dieren is nieuw in het Aquarium. Een klein aantal dieren keerde terug naar het Aquarium. Tijdens de restauratie verbleven zij in andere dierentuinen of in het pop-up aquarium achter de schermen in ARTIS.

ARTIS kijkt daarbij kritisch naar de herkomst en toekomstbestendigheid van soorten. Het grootste deel van de dieren is afkomstig uit erkende dierentuinen en aquaria via uitwisseling. Voor enkele soorten zijn er soortbehoudprogramma's, waar ARTIS aan meewerkt. Zoals voor de haaien- en roggensoorten, vele zoetwatervissen en inheemse diersoorten zoals de vuursalamander. Dergelijke programma's zijn voor aquatische soorten echter nog een stuk beperkter dan voor zoogdieren en vogels, omdat de wetenschappelijke kennis hierover wereldwijd nog in de kinderschoenen staat. Daarnaast is een klein deel van de soorten afkomstig van professionele, duurzame kwekerijen. Het nieuwe Aquarium zet in op een zo klein mogelijk percentage

wildvangst. In een enkel geval is een dier (oorspronkelijk) afkomstig uit het wild, dan gaat het om:

- Dieren die essentieel zijn voor het ecosysteem onder water maar waarbij het nog niet lukt om ze te laten voortplanten buiten hun leefgebied. Bijvoorbeeld zee-egels, pincetvissen en koraalvlinders.
- Dieren die we opvangen vanuit andere aquaria of in een uitzonderlijk geval van een particulier, omdat we ze hier een beter verblijf kunnen bieden. Deze dieren kunnen oorspronkelijk uit het wild zijn. De mbu-kogelvis is hiervan een voorbeeld; het dier komt bij iemand thuis vandaan, waar hij al snel te groot werd voor het aquarium.
- Dieren waarvoor nú actie nodig is, en waarvoor ARTIS de intentie heeft om samen met andere aquaria een soortbehoudprogramma op te zetten om de soort op de lange termijn te kunnen behoeden van uitsterven. Een voorbeeld hiervan is de blauwe doktersvis uit de Cariben.

Bij elke uitwisseling van dieren worden nationale en internationale regelgeving en richtlijnen opgevolgd, waaronder CITES-wetgeving voor beschermde soorten.

Bijdragen aan natuurbehoud

ARTIS draagt op verschillende manieren bij aan natuurbehoud – zowel direct via onderzoek en samenwerkingen, als indirect via educatie en

bewustwording. In de eerste plaats doet ARTIS dat door mee te werken aan internationale soortbehoudsprogramma's – of hier zelf initiatief in te nemen. Een voorbeeld is het programma voor de kleine verpleegsterhaai: daarvan coördineert ARTIS het Europese soortbehoudprogramma én doet DNA-onderzoek om meer te leren over hun genetische diversiteit en herkomst. Zo weten we of en hoe deze populatie in de toekomst eventueel kan bijdragen aan het versterken van de populatie in het wild. Ook ondersteunen we organisaties in Nederland, zoals RAVON die de trek van palingen monitort en vanuit de knelpunten zoekt naar kansen en verbeterpunten voor deze ernstig bedreigde diersoort.

En internationaal helpt ARTIS bijvoorbeeld bij het beschermen van de zeldzame Evers rijstvis in Indonesië, door een reservepopulatie op te bouwen in zowel Europa als op Sulawesi en samen met lokale organisaties het leefgebied te herstellen.

Daarnaast draagt ARTIS indirect bij door het Aquarium als platform, waar we miljoenen bezoekers inspireren om zelf ook onderdeel te worden van de oplossingen. Later dit jaar zal ook de *Ruimte voor verandering* openen waar ARTIS samen met partners – van wetenschappers tot NGO's – hoopvolle projecten en initiatieven laat zien om water en onderwaterleven te beschermen.



Facts & figures

13 juni 2026

Op zaterdag 13 juni heropent het Aquarium voor publiek en is vanaf dan zeven dagen per week geopend.

5 jaar

De restauratie en opbouw van het nieuwe Aquarium duurde 5 jaar. De officiële sluitingsdatum was 1 februari 2021.

1882

Het Aquarium werd voor het eerst opengesteld op 2 december 1882.

27

ARTIS is verantwoordelijk voor 26 rijksmonumenten en 1 gemeentelijk monument. In een tijdsbestek van vijftien jaar heeft ARTIS ongeveer driekwart van alle monumenten kunnen voorzien in groot onderhoud of een complete transformatie.

42e

Het ARTIS-Aquarium was het 42ste publieke aquarium ter wereld. Het Aquarium behoort nu tot de oudste nog bestaande aquaria ter wereld, samen met de historische aquaria in Brighton (1872) en Napels (1872).

250

Het vernieuwde Aquarium zal ongeveer 250 diersoorten huisvesten: vissen, maar ook ander waterleven zoals garnalen, zeesterren, kreeften, zee-egels, kikkers en salamanders. Als botanische tuin werkt ARTIS ook onderwater met levende wieren en beplanting, zoals suikerwier, mangroven, zeegras en lelies.

16

De kleine verpleegsterhaaien hebben sinds hun terugkeer al 16 eieren afgezet. De eieren hebben de vorm van een soort shuttle, waarmee ze de eieren klem kunnen zetten tussen rotspartijen.

35 dagen

Ook de zeekatten hebben eitjes gelegd en die zijn na 35 dagen uitgekomen. Jonge zeekatten zijn slechts 1 centimeter groot wanneer ze uitkomen. Het broedproces vergt extreem veel energie van de vrouwelijke zeekatten, zelfs zoveel, dat ze kort na het afzetten van de eieren sterven.

20

Behalve levende dieren en planten zijn in het Aquarium ook twintig preparaten te zien, waaronder vier opgezette flamingo's en vijf papegaaiduikers.



Facts & figures

8

Er zijn acht nieuwe kunstwerken speciaal gemaakt voor het Aquarium. Deze werken zijn van Marshmallow Laser Feast, Joana Schneider, Zoro Feigl, Vanessa Barragão, Claudia Martínez Garay en Klarenbeek & Dros. Vanaf het najaar worden nog twee nieuwe kunstwerken toegevoegd.

1 miljoen

In totaal stroomt er 1 miljoen liter water door het ARTIS-Aquarium. Daarvan is 60 procent zeewater en 40 procent zoet water. Wist je dat het meeste zeewater afkomstig is uit de Oosterschelde in Zeeland? Het water voor de koraalriffen maken we zelf aan.



50 miljoen

Het is de grootste, meest complexe restauratie voor ARTIS ooit – de restauratie en vernieuwing vergden een investering van circa €50 miljoen.

439.020

De bouw van het Aquarium kostte destijds 439.020,93 gulden.

1885

Fotograaf J.E. Rombouts gooide in 1885 hoge ogen met de allereerste foto van een zwemmende vis onder water, een snoek, genomen in het Aquarium.

1903

De Japanse reuzensalamander zette in 1903 eieren af: de eerste keer dat dit in een dierentuin gebeurde en de eerste keer dat dit werd geobserveerd. Wetenschappers uit Japan kwamen speciaal hiervoor naar ARTIS!

100

In het Aquarium staan dagelijks vrijwilligers in contact met de bezoekers. Vanwege de heropening van het Aquarium is ARTIS sinds 2025 gestart met het werven van 100 extra vrijwilligers. De vrijwilligersspoule groeit daarmee naar 500 vrijwilligers. ARTIS gelooft in de kracht van persoonlijk contact tijdens een bezoek aan ARTIS om bezoekers te enthousiasmeren en activeren voor natuur.



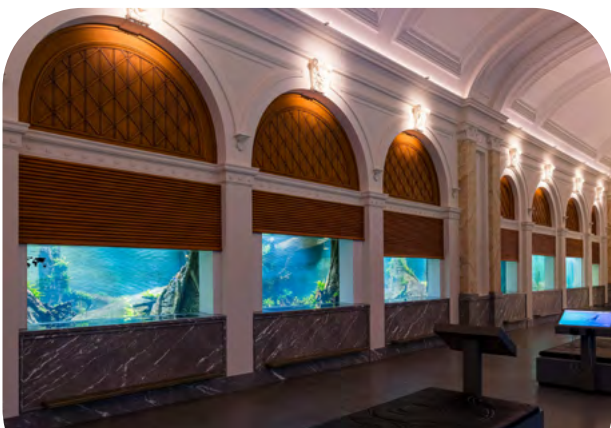
Themaruimtes

Het nieuwe Aquarium neemt bezoekers mee op een reis door de wereld van water via natte en droge ruimtes. Iedere ruimte heeft een thema en vertelt een eigen verhaal over de verbondenheid tussen water, het onderwaterleven en onszelf. Dit sluit aan bij een bredere ontwikkeling binnen ARTIS, waarin natuurbeleving wordt gecombineerd met museale verhalen, interactieve ervaringen, kunst en wetenschap. Het Aquarium werd ontwikkeld door een groot deel van het creatieve team dat eerder verantwoordelijk was voor ARTIS-Micropia en het vernieuwde ARTIS-Groote Museum.



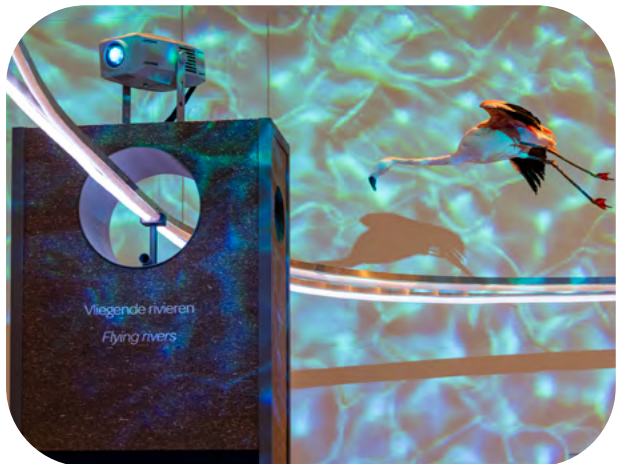
Entree

Net als in het oude Aquarium wordt de bezoeker bij binnenkomst begroet door de beeknimf. De beeknimf schenkt al bijna 150 jaar water in ARTIS maar zal nu een nog belangrijkere rol vervullen, ze brengt een boodschap: "Geen water, geen leven. Geen blauw, geen groen." Deze quote van oceanograaf Sylvia Earle staat symbool voor het belang van water voor al het leven op aarde en vormt de kern van het nieuwe verhaal dat door het gebouw stroomt.



Water als thuis

71% van het oppervlak van onze wereld is bedekt met water. Daarmee vormt water het grootste leefgebied op aarde. Maar dat water is niet overal hetzelfde. Het is zoet of zout, warm of koud, donker of licht, rustig of woest, helder of troebel. Water vormt steeds een ander thuis, voor steeds ander en divers leven dat erop is aangepast. Van platvissen, zeesterren en kreeften op de zandbodem van de Noordzee dichtbij huis, tot kleurrijke keizersvissen, poetsgarnalen en zebramuren tussen de rotsachtige kliffen in de Rode Zee. En van rijstvissen en halfsnavelbekjes in de kraakheldere poeltjes op Sulawesi tot de ernstig bedreigde Patzcuaro salamander - het 'neefje' van de axolotl - in nog één zoetwatermeer in Mexico. Verwonder je in de grote aquariumzaal over de enorme diversiteit aan waterige thuisen en het leven erin.



Alles stroomt

In de zaal *Alles stroomt* ontdekken bezoekers dat er maar één hoeveelheid water op aarde is. En dat is altijd op reis; in een eeuwige kringloop verbindt het oceanen, rivieren, wolken, landschappen, dieren en mensen. Zeven interactieve installaties vloeien in elkaar over en vormen samen één verhaal over die waterkringloop. Bezoekers brengen zelf draaikolken op gang, creëren digitale wolken en ontdekken hoe zout en zoet water elkaar ontmoeten in kwetsbare ecosystemen. Levende dieren, waaronder zeenetels, blinde grottenvissen en Maraño pijlgifkikkers, versterken de verhalen en maken zichtbaar hoe afhankelijk al het leven van water is.



Gestapelde werelden & Samen sterk

In deze twee themaruimtes ontdekken bezoekers hoe alles in de oceaan met elkaar samenhangt – van diepzee tot oppervlak en van kust tot klif. Bezoekers reizen af naar de diepzee met een zelfgebouwde onderzeeër en ervaren zo hoe stroming, druk en zoutgehalte het leven in zee beïnvloeden. Daarna zien ze hoe ecosystemen langs de Caraïbische kustzone – van mangroves en zeegrasvelden tot koraalriffen – op allerlei manieren met elkaar verbonden zijn. Zilver schitterende neerkijkers zwemmen in een school langs de klifwand, een groep blauwe doktersvissen graast de rotsen schoon en daartussen zwemt een jong koppel keizersvissen. Daarnaast zie je in deze ruimte drie soorten Caribisch zeegras, zorgvuldig verzameld en overgebracht door onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam. Een deel van het kwetsbare koraal ernaast komt van de Wageningen University & Research.



De Amazone en de Rijn

In deze twee themaruimtes ontdekken bezoekers hoe rivieren ecosystemen, dieren en mensen met elkaar verbinden. In *Leven in het ritme van de rivier* staat de dynamiek van de Amazone centraal, waar mensen, planten en dieren zich hebben aangepast aan een leven met flinke overstromingen en periodes van

droogte. Opvallend zijn de gigantische roodstaartmeervallen en zwarte pacu's – ook wel de vegetarische piranha genoemd. Maar ook de felgekleurde Braziliaanse regenboogboa's, pijlgifkikkers en spatzalmen, die hun eitjes boven water afzetten. *Een Rijn om lief te hebben* brengt het verhaal dichterbij huis en laat zien hoe de Rijn al eeuwenlang mensen, dieren, planten en microben verbindt. Toch zorgen we er niet altijd goed voor. Wandel mee, van ijskoude gletsjer tot delta, en ontdek hoe een gezonde rivier eruit zou kunnen zien.

Een eerlijke vangst voor iedereen

Bij dit schip, de eervolle oogst, staat visserij centraal. Veel wereldbewoners zijn afhankelijk van vis voor hun bestaan. Anderen happen graag een harinkje of gebruiken onbewust producten waarin vis is verwerkt, zoals deodorant of medicijnen. Maar jaren van industriële vangst en grootschalige kweek hebben flinke schade aangericht. Er is minder vis en leefgebieden zijn aangetast. Gelukkig kan het ook anders. Als bezoeker gooi je hier je hengel uit, en haal je verhalen boven over diverse soorten, de visindustrie én tips voor een eerlijke vangst voor iedereen.

Voedselkeuken

Van plankton tot witte haai. Hier krijg je een (letterlijk) kijkje in de keuken en ontdek je wie er wordt gegeten door wie. Voorheen was de werkruimte van de diervverzorgers volledig achter de schermen, nu kun je hier als bezoeker meekijken terwijl je alles leert over voedselketens in de natuur.





Oceaan als thermostaat

In *De thermostaat van de aarde* ontdek je hoe de oceaan zorgt voor een stabiel klimaat. Maar ook wat er gebeurt als ze uit balans raakt en de thermostaat hapert. In de kleurrijke rifwereld ernaast *Zo mooi, zo rijk, zo kwetsbaar* duiken bezoekers in het complexe ecosysteem van een koraalrif. De levende koraalriffen, symbiotische relaties en opvallende rifbewoners maken zichtbaar hoe belangrijk gezonde oceanen zijn voor het leven op aarde – van zuurstofproductie tot klimaatregulatie. Maar ook hoe extreem gevoelig ze zijn voor temperatuurverandering en verzuring van de oceaan.



Van wie is het water?

Hier sta je als bezoeker letterlijk oog in oog met je eigen watergebruik: zo'n 4.000 liter per dag. Jij bent afhankelijk van hetzelfde water als iedereen en al het andere dat leeft. Van wie is het water eigenlijk?

Onze onderwaterburen

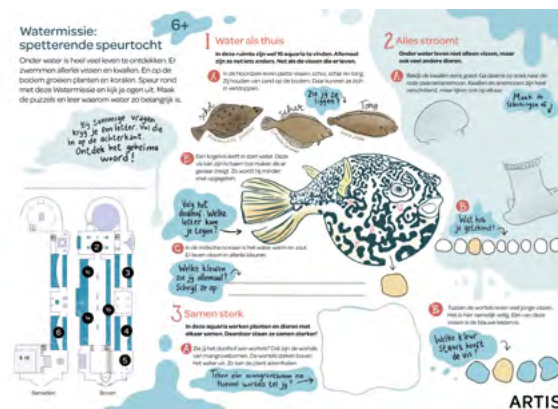
In *Onze onderwaterburen* ontdekken bezoekers hoe rijk en kwetsbaar natuur dicht bij huis is. Nederlandse sloten, rivieren en moerassen blijken vol verborgen leven te zitten. De ruimte laat zien hoe schoon water essentieel is voor biodiversiteit in onze directe omgeving. Ook krijg je hier een kijkje in de Amsterdamse gracht, en hoe we met kleine aanpassingen onderwater beter kunnen zorgen voor het water en het leven erin. Bijzondere soorten zijn de ernstig bedreigde Europese paling, diverse voorns, de felgroene boomkikker die uitstekend kan klimmen en de kleine bittervoorn, die haar eitjes legt in levende zoetwatermossels – een uniek voorbeeld van samenwerking tussen soorten.

Het Aquarium voor kinderen



In het nieuwe Aquarium ontdekken kinderen al spelend hoe bijzonder water is. Ze bouwen hun eigen onderzeeër en duiken naar de diepzee, laten wolken ontstaan met een fietspomp, brengen oceaanstromingen in beweging of gooien hun

hengel uit bij het visspel. Met zoekkaarten maken ze kennis met het rijke onderwaterleven en leren alles over hoe dieren samenwerken en zich aanpassen aan hun leefomgeving. Van de opvallende luipaardtrekkervis en de mysterieuze murene tot de kleine verpleegsterhaai en de paling: overal valt iets nieuws te ontdekken.



Na de zomer opent het Aquarium ook voor scholen. Tijdens een bezoek met de klas kunnen leerlingen samen op watermissie en onderzoeken zij hoe belangrijk schoon en gezond water is voor al het leven op aarde – ook voor hunzelf.



Vanaf het najaar te zien

Ruimte voor verandering

In de *Ruimte voor verandering* biedt ARTIS podium aan universiteiten, hogescholen, ngo's, kunstenaars en natuurorganisaties die zich inzetten voor water en het leven erin. Deze ruimte wordt vanaf het najaar opengesteld. ARTIS zal hier inspirerende initiatieven

laten zien van onder meer het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), de European Seaweed Association, Wereld Natuur Fonds (WWF), Universiteit van Amsterdam, Rijksuniversiteit Groningen en Europese aquaria.

Kunstwerken

Water body, 2026 - Marshmallow Laser Feast (Verenigd Koninkrijk)

Bovenaan de statige monumentale trap trekt een kunstinstallatie de bezoekers naar boven waar de eerste waterverhalen beginnen. *Water body* toont de watercirculatie over de hele aarde. Je volgt de routes van oceaanstromingen, riviernetwerken en de bewegingen van walvissen en zeevogels daarbinnen. Je ziet hoe water klimaat, ecosystemen en leven met elkaar verbindt.

Hoe water groeit, 2026 - Zoro Feigl (Nederland)

De installatie *Hoe water groeit* laat zien hoe snel vormen kunnen ontstaan en verdwijnen en hoe vluchtig schoonheid is. Elke bubbel is uniek en roept beelden op van stromend water, groeiende micro-organismen en planten. De patronen voelen herkenbaar en organisch aan; ze ontstaan door een evenwicht tussen lucht en vloeistof. Eindeloos fascinerend, als een kampvuur van water, nemen ze steeds weer nieuwe gedaantes aan.

Divine Idylle, 2026 - Joana Schneider (Duitsland, woont en werkt in Amsterdam)

Joana Schneider werkt met oude scheepstouwen en visnetten. Door ze met garen te omwikkelen, verandert ze hun vorm en kleur. Haar werk laat zien hoe mens en natuur elkaar beïnvloeden. De ruimte vullende installatie *Divine Idylle* is een op zichzelf staande wereld, geïnspireerd op De Slufter op Texel, een gebied waar zee en land samenkomen. Je stapt een wereld in die voelt als boven én onder water.



Coral Garden, 2025 - Vanessa Barragão (Portugal)

Coral Garden is een textielkunstwerk geïnspireerd op koraalriffen; het weerspiegelt hun schoonheid en kwetsbaarheid. Met organische vormen en afwisselende texturen roept het werk associaties met het zeeleven op en nodigt het uit tot nadenken over het behoud daarvan. Vanessa Barragão gebruikte gerecyclede materialen uit de textielindustrie en traditionele handwerktechnieken.

Seaweed Futures, 2026 - Klarenbeek & Dros (Nederland)

Klarenbeek & Dros laten in de ruimte vullende installatie *Seaweed Futures* zien hoe gekweekt zeewier fossiele plastic-gebaseerde materialen en producten kan vervangen. Voor de muren ontwikkelden zij algenverf, de gordijnen van hennep zijn gekleurd met zeewier en 3D-geprinte spiralen van zeewiervezels verbeelden een onderzeese zeewierboerderij. De zee verandert in een circulair productielandschap waar ecologie, design en technologie samensmelten: de zee-economie van de toekomst.

THE RIVER IN THE SKY - Claudia Martínez Garay (Peru, woont en werkt in Amsterdam en Lima)

Claudia Martínez Garay verbeeldt in drie grote ramen in de ruimte *Leven in het ritme van de rivier* een zonsondergang in het Amazonegebied, waar de rivier en de lucht samenkomen in de weerspiegeling van het water. Dieren zoals de arapaima en de roze rivierdolfijn staan naast archiefbeelden van het leven in dit gebied. Het werk combineert schoonheid met geschiedenis en laat de rijkdom van de natuur en de voortdurende sociale en ecologische uitdagingen in de regio zien.



Deep seeing currents, 2026 – Olafur Eliasson (Denemarken-IJsland)

De wereldberoemde Deens-IJslandse kunstenaar Olafur Eliasson maakte speciaal voor het ARTIS-Aquarium het kunstwerk *Deep seeing currents*. De installatie is geïnspireerd op de afgelegen omgeving op de bodem van de oceaan: een wereld van duisternis waar het zonlicht niet kan doordringen. Een wereld gevuld met geluiden van het onderwaterleven en het neerddwarrelen van de organische en anorganische deeltjes die essentieel zijn voor het ecosysteem van de diepzee. De zinnenprikkelende installatie bevindt zich in de rotonde van het monumentale Aquarium.

Radiating Mussels, 2027 – Katja Novitskova (Estland, woont en werkt in Amsterdam)

In het voorjaar van 2027 voegt ARTIS een kunstwerk toe aan de buitenzijde van het ARTIS-Aquarium. Op het timpaan van het gebouw wordt dan de sculptuur *Radiating Mussels* van Katja Novitskova geplaatst. De

sculptuur, 3D-geprint van aluminium, verbeeldt een groep mosselen die zich aan het gebouw heeft gehecht op de prominente plek boven de ingangspartij aan de straatzijde. In het driehoekige vlak huisde eerder een reliëf van Neptunus, de god van de zee. Nu is het nu de beurt aan de mossel: een klein waterdier, met grote ecologische en culturele waarde. Zo toont het een veranderd natuurbild.

Illustratoren

Diverse illustratoren werkten mee om verhalen te vertellen in de themaruimtes. **Joost Stokhof** maakte een wandschildering over het voedselweb in de *Voedselkeuken*. **Jan Rothuizen** tekende in zijn kenmerkende stijl de geschiedenis van het gebouw en het filtersysteem. **Noortje Rap** illustreerde de reis van de Rijn voor de ruimte *Een Rijn om lief te hebben*. **Lotte Dijkstra** maakte wandtekeningen voor *Van wie is het water* en **Annemieke Bunjes** illustreerde met precisie het onderwaterleven voor de educatieve bebording.

Praktische informatie

Feestelijke heropening voor publiek

Het vernieuwde ARTIS-Aquarium opent voor publiek op zaterdag 13 juni 2026. Dat viert ARTIS met een speciale actie voor publiek. Iedereen die op zaterdag 13 juni met een duikbril op naar ARTIS komt, mag gratis naar binnen. Reserveren kan niet meer. Anderhalf uur na de livegang van de actie waren alle tijdsloten volgeboekt.

Meer informatie en downloadbaar beeldmateriaal:

artis.nl/aquarium-pers

Bezoekadres ARTIS

Plantage Kerklaan 38-40
1018 CZ Amsterdam

Openingstijden

Dagelijks geopend van 09:00 tot 18:00 uur.

Ticket & toegangsprijzen

Het Aquarium bezoek je vanaf zondag 14 juni met een regulier ARTIS-Park ticket. Toegangsprijzen voor ARTIS-Park variëren per dag en zijn online het voordeligst. Voor volwassenen (13+) starten de prijzen vanaf ca. €29,50, kinderen (3 t/m 12) vanaf ca. €25,50, en kinderen t/m 2 jaar zijn gratis.

Speciale tarieven

Student	€ 16,50
CJP-pas	€ 16,50
Schoolbezoek	€ 6,50 p.p.

Toegankelijkheid

Het Aquarium is zowel fysiek als inhoudelijk toegankelijk voor iedereen. Het gebouw is voorzien van twee liften voor mensen met een fysieke beperking en er is een plattegrond beschikbaar voor de route. Bij alle interactieve installaties is daarnaast rekening gehouden met een visuele of auditieve beperking door verhalen zowel in audio, als beeld met ondertiteling beschikbaar te stellen en voelobjecten toe te voegen voor een meer tastbare ervaring. Hier lees je meer over toegankelijkheid in ARTIS.

Perscontact

Een persbezoek aan het Aquarium is mogelijk op afspraak en onder begeleiding. Een afspraak maken gaat altijd via onze afdeling Communicatie.

Je kunt ons bereiken via:

E: communicatie@artis.nl

T: 06 53 73 86 88



Colofon



Het nieuwe Aquarium is gemaakt in opdracht van Stichting Natura Artis Magistra.

Projectmanagement

Harrie Knol
Linda van Leeuwen

Gebouw

Architect

OTH Architecten
VB Erfgoed & Architectuur

Ontwikkelmanager

Eloise Maingay

Bouwbegeleiding en directievoering

BBN Adviseurs

Constructeur

Duyts Bouwconstructies
SWINN

Installatieadvies

Halmos

Bouwfysica en akoestiek

ZRi

Historisch kleuronderzoek en -advies

Leonieke Polman

Hoofdaannemer

Salverda Bouw

Gebouwinstallaties

Breman
Hellebrekers
SDR Elektrotechniek

Tentoonstelling

Artistieke leiding

Marjolein Drenth, Harrie Knol,
Michèl de Vaan

Concept, inhoud en ontwerp

Michelle Achlatis
Marjolein Drenth
Anne van Dijk
Abel Hemmelder
Meggie Hudspith
Alex Huiberse
Chiara de Jong
Harrie Knol
Michèl de Vaan,
Kossmanndejong

Kunst en erfgoed

Judith de Bruijn
Jelmer Wijnstroom

Tekst

Anneke van Huisseling
AV Beeldvertaling

Vertaling

Norman Vladimir Smith

Grafisch ontwerp

Robin Schijfs, Kossmanndejong

Film en animatie

BIND

Media installaties

YIPP

Geluidsontwerp en productie

Studio Dennis Slot

Lichtontwerp

Simon Corder

Scenografie aquaria

Atelier Deshommes

Tentoonstellingsbouw

BRUNS

AV-techniek

Ata-tech